

Oddział Zbiorów Specjalnych BG AGH w nowej aranżacji

Rozbudowa i modernizacja Biblioteki Głównej AGH przyniosła liczne zmiany organizacyjne w wielu jej agendach. Oddział Zbiorów Specjalnych, udostępniający dotychczas swe zasoby w dwóch oddzielnych czytelnich – Czytelni Norm i Patentów oraz Czytelni Zbiorów Kartograficznych i Literatury Firmowej – zajął jedną, lecz za to imponujących rozmiarów, bo aż trzystumetrową czytelnię. Obecna nazwa to Czytelnia Norm, Patentów i Zbiorów Kartograficznych, mieszcząca się na II p. w pokoju 213. Przestrzeń dla użytkowników, pokoje pracy i magazyn zbiorów archiwalnych zajmują razem ponad 400 m² powierzchni na całej długości drugiego piętra południowej strony Biblioteki. W Czytelni Norm, Patentów i Zbiorów Kartograficznych, tak jak dotychczas, oferowany jest wszystkim zainteresowanym bezpłatny dostęp do kolekcji bieżących i archiwalnych norm, kompletu polskich opisów patentowych, literatury techniczno-handlowej oraz map tematycznych i wieloarkuszowych, atlasów, planów miast i innych publikacji kartograficznych. Dodatkowo od października 2013 r. w Czytelni OZS udostępniane są rozprawy doktorskie gromadzone w BG AGH. Łącznie zbiory specjalne to aż 565 tys. jednostek obliczeniowych. Po ich uporządkowaniu w nowych pomieszczeniach, ograniczono zasoby na nośniku papierowym w samej czytelni do niezbędnego minimum. Takie podejście uzasadniał fakt, iż coraz większa część zbiorów – przede wszystkim opisy patentowe, a teraz także aktualne Polskie Normy – dostępna jest w wersji elektronicznej. Zamiast ciągnących się metrów półek z opisami patentowymi, w nowej czytelni rozsiane są stanowiska komputerowe, dodatkowo z miłym widokiem na główną aleję AGH. Zbiory papierowe w przeważającej części trafiły do podręcznego Magazynu OZS, wyposażonego w nowe, pojemne regały. Zyskaliśmy dzięki temu zabiegowi przestrzeń, która nie tylko poprawia komfort pracy, ale pozwala na indywidualne konsultacje z użytkownikiem bez zakłócania spokoju innym osobom. Korzystanie ze specjalistycznych baz danych, tak patentowych jak i normalizacyjnych, wymaga najczęściej pomocy ze strony bibliotekarza, a specyfika realizowanych w Oddziale zadań – czę-

stego kontaktu słownego z użytkownikiem. W strukturze Oddziału Zbiorów Specjalnych funkcjonują dwa ośrodki, współpracujące ściśle z Urzędem Patentowym RP oraz Polskim Komitetem Normalizacyjnym, o których roli, realizowanych zadaniach oraz nowych możliwościach rozwoju, jakie stworzyła modernizacja Biblioteki Głównej dalej.

(1 marca 2004) zmienił się również status istniejących w kraju ośrodków informacji patentowej. Stały się częścią sieci **PATLIB** budowanej i wspieranej przez European Patent Organization (EPO). **PATLIB** oznacza **PATent LIBrary**. Nie jest to już jednak nazwa oddająca prawdziwy charakter placówek, coraz mniej mających wspólnego z tra-

foto: Z. Sulińska

Ośrodek Informacji Patentowej PATLIB

Biblioteka AGH gromadziła polskie opisy patentowe od samego początku istnienia Urzędu Patentowego. Posiadamy kompletny zbiór polskich patentów od nr 1, który został opublikowany w 1924 roku. Warto w tym miejscu nadmienić, że jest to jedyny istniejący, oryginalny egzemplarz, który zachował się do naszych czasów i został zdigitalizowany na potrzeby dostępnej w Internecie kolekcji UPRP. Obecnie liczba polskich opisów patentowych sięga 215 tysięcy. Na początku lat 90-tych na bazie gromadzonej w BG AGH dokumentacji patentowej zawiązana została ściślejsza współpraca z Urzędem Patentowym RP a w 1992 roku podpisano umowę, na mocy której został utworzony w ramach działalności uczelni **Ośrodek Informacji Patentowej**. Wraz z przystąpieniem Polski do „Konwencji o udzielaniu patentów europejskich”

dycyjnie rozumianą biblioteką patentową, a działających raczej jako centra wspierania innowacji, na każdym etapie jej powstania i wdrażania. Ośrodki PATLIB utworzono, aby zapewnić jak najszerzy, a przede wszystkim lokalny dostęp do informacji patentowej. Pracują w nich doświadczeni specjaliści informacji, często także rzecznicy patentowi zapewniający różnorodne usługi w odniesieniu do praw własności przemysłowej. W Polsce funkcjonuje 27 ośrodków tego rodzaju, usytuowanych we wszystkich regionach, w większości, w bibliotekach technicznych szkół wyższych. W całej Europie istnieje ponad 300 takich punktów. Jedną z podstawowych zasad funkcjonowania ośrodków PATLIB jest **bezpłatne świadczenie usług informacyjnych dla wszystkich użytkowników**. Mogą zaspokajać potrzeby informacyjne środowiska akademickiego, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw. Więcej informacji na temat PATLIB

i wykaz ośrodków działających w Europie można znaleźć na stronie:

www.epo.org/searching/patlib.html

Wraz z pojawieniem się patentowych baz danych w Internecie (baza ESPACENET, baza amerykańska USPTO, baza niemiecka DEPATISNET i wielu innych) nasze możliwości wyszukiwania literatury patentowej wzrosły ogromnie. Jednak mimo darmowego dostępu do wielu baz, ze względu na ogromną liczebność opisów patentowych (sama baza espacenet to około 80 mln dokumentów) ciągle niezbędna okazuje się fachowa pomoc bibliotekarzy potrafiących stosować przy poszukiwaniach odpowiednie kryteria wyszukiwawcze czy

dokumentów na interesujący temat. W porównaniu do darmowych internetowych baz danych posiada znacznie szersze możliwości filtrowania, sortowania i przedstawiania wyników, także w postaci graficznej oraz możliwość eksportowania wyników do arkuszy kalkulacyjnych i dalszej ich analizy.

Usługi ośrodka PATLIB w BG AGH to przede wszystkim:

- udostępnianie dokumentacji patentowej wszystkim zainteresowanym;
- kwerendy informacyjne dotyczące patentów, znaków towarowych i innych przedmiotów ochrony własności intelektualnej;
- prowadzenie poszukiwań dokumentacji patentowej w dostępnych bazach internetowych;

tatów dotyczących informacji patentowej oraz wynalazczości i korzystania w pełni z pomocy merytorycznej i finansowej EPO. Już zaznaczamy swoją obecność na ogólnopolskiej mapie instytucji wspierających innowacyjność poprzez współpracę z organizacją prestiżowego kursu epi-CEIPI Basic Training in European Patent Law Kraków 2014. Kurs dotyczy europejskiego prawa patentowego i jest rekomendowany dla osób planujących przystąpienie do certyfikacji na europejskiego rzecznika patentowego. Najbliższym wydarzeniem organizowanym przez ośrodek PATLIB będą otwarte warsztaty patentowe w dniach 8–9 maja 2014, na które zapraszamy naszych naukowców-wynalazców. Szczegółowe informacje o ośrodku PATLIB znajdują się na stronie: patenty.agh.edu.pl.

foto: Z. Sulima

Punkt Informacji Normalizacyjnej

Punkt Informacji Normalizacyjnej (PIN) w Bibliotece Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej prowadzi obsługę użytkowników w zakresie informacji normalizacyjnej, tak prostej jak i specjalistycznej, dotyczącej norm i dokumentów normatywnych. Zbiór norm obejmuje ponad 90 tysięcy Polskich Norm (PN) gromadzonych od lat 50. na nośniku papierowym oraz około 30 tysięcy aktualnych Polskich Norm w wersji elektronicznej. Dodatkowo w skład kolekcji wchodzi kilkunastotysięczny zbiór archiwalnych norm branżowych (BN) oraz normy i wytyczne technicznych organizacji i stowarzyszeń takich jak: Stowarzyszenie Elektryków Polskich (SEP), Izba Gospodarcza Gazownictwa (IGG), Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych (PZITS) czy Instytut Techniki Budowlanej (ITB). Od wielu lat gromadzone są także niemieckie normy DIN z wybranych dziedzin. Dużą popularnością wśród pracowników naukowych cieszą się uznane i szeroko stosowane w świecie normy American Society for Testing and Materials dostępne w postaci pełnotekstowej, elektronicznej bazy ASTM Standards Source. Planowane jest zastąpienie edycji z 2010 roku nowszym wydaniem. Szczególnie warto podkreślić, że Czytelnia Norm, Patentów i Zbiorów Kartograficznych to jedyne w Małopolsce miejsce oferujące dostęp do kompletu Polskich Norm i wyposażone w bogaty warsztat informacyjny, a zbiory normalizacyjne oraz bazy danych udostępniane są wszystkim zainteresowanym bezpłatnie. Użytkownicy mogą liczyć na pomoc doświadczonych bibliotekarzy w prowadzeniu poszukiwań tematycznych w zbiorach norm, ustalaniu aktualności dokumentów czy ich powiązań międzynarodowych oraz – w przypadku wątpliwości

postępować się symbolami klasyfikacji patentowych. Pracownicy Oddziału Zbiorów Specjalnych ciągle podnoszą swoje kwalifikacje uczestnicząc w szkoleniach i konferencjach organizowanych przez Urząd Patentowy RP i EPO. Dzięki wsparciu EPO uzyskaliśmy bezpłatny dostęp do bazy EPO Global Patent Index, będącej profesjonalnym odpowiednikiem popularnego espacenetu. Od 2009 roku ośrodek informacji patentowej korzysta z profesjonalnej bazy do prowadzenia badań stanu techniki ORBIT renomowanej w dziedzinie informacji patentowej firmy QUESTEL. Jest to możliwe dzięki bliskiej współpracy z Centrum Transferu Technologii AGH, które finansuje dostęp do bazy. Baza ORBIT to profesjonalne narzędzie online do prowadzenia poszukiwań w światowej literaturze patentowej, obejmujące dokumentację z ponad 70 najważniejszych urzędów patentowych z całego świata pogrupowaną według rodzin patentów. Posiada zaawansowane funkcje wyszukiwania ułatwiające precyzyjne dotarcie do

- udzielanie wstępnej informacji na temat procedur postępowania przed Urzędem Patentowym oraz podstawowych informacji z zakresu prawa własności przemysłowej;
- prowadzenie działalności dydaktycznej dla studentów AGH z zakresu wyszukiwania literatury patentowej w bazach danych oraz organizowanie zajęć dla innych zainteresowanych grup użytkowników;
- opracowanie opisów patentowych, opisów zgłoszeniowych wynalazków oraz innych opisów przedmiotów własności przemysłowej w Bibliografii Publikacji Pracowników AGH.

Obecna Czytelnia Norm, Patentów i Zbiorów Kartograficznych zapewnia wszystkim zainteresowanym informacją patentową komfortowe warunki korzystania z dostępnych źródeł i baz danych. Dzięki rozbudowie mamy możliwość organizowania na terenie Biblioteki Głównej szkoleń i warsz-

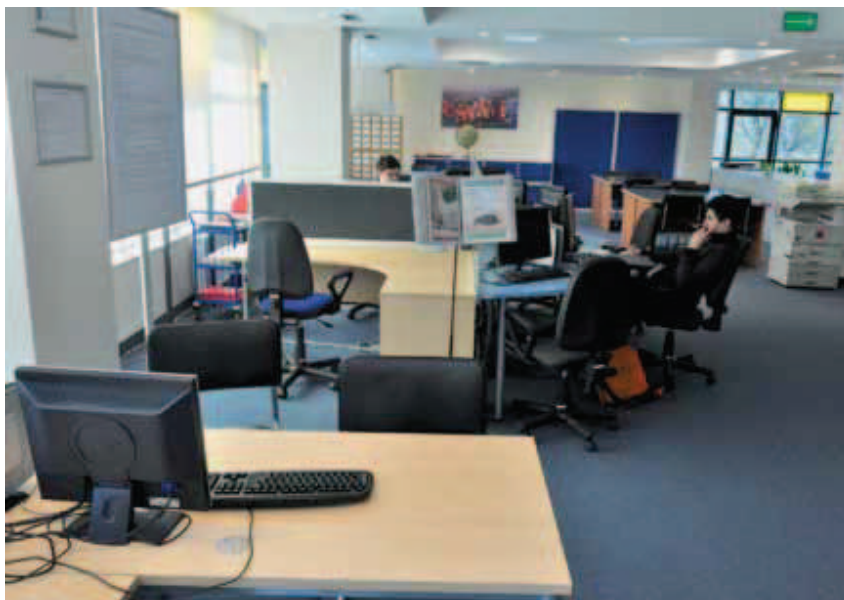
dotyczących ustalenia poprawnych numerów norm, dokumentów towarzyszących – zmian i poprawek do norm lub symboli klasyfikacji ICS.

W nowym, przestronnym pomieszczeniu Czytelni Norm, Patentów i Zbiorów Kartograficznych na potrzeby pracy z pełnymi tekstami Polskich Norm dla użytkowników przygotowanych jest 6 terminali oraz 4 stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu, służące wyszukiwaniu dokumentów i korzystaniu z pozostałych źródeł informacji normalizacyjnej. Do dyspozycji osób korzystających z norm na nośniku papierowym oraz materiałów własnych są 24 miejsca czytelnicze. Docelowo, ze względu na liczną odwiedzających naszą Czytelnię użytkowników, liczba terminali przystosowanych do przeglądania dokumentów normalizacyjnych zwiększy się do kilkunastu, zwłaszcza, że rośnie ilość norm dostępnych już tylko w postaci plików elektronicznych. Pożegnaliśmy na dobre dawną Czytelnię Norm i Patentów, wypełnioną ciasno ustawionymi regałami z segregatorami norm i popularnie nazywaną przez studentów AGH „normownią”, przekształcając ją w nowoczesny ośrodek informacji normalizacyjnej.

Podstawowym źródłem danych o Polskich Normach pozostaje wyszukiwarka PKN dostępna on-line sklep.pkn.pl/catalogsearch/advanced/, która pełni funkcję katalogu. Dostępna w Czytelni normalizacyjna baza danych **PERINORM** pozwala na prowadzenie zaawansowanych wyszukiwań bibliograficznych wśród dokumentów europejskich i międzynarodowych oraz określenie zastąpień i powiązań pomiędzy normami. Możliwość dotarcia do danych normalizacyjnych uzupełnia baza **IHS Standards Expert**, która zawiera setki tysięcy danych na temat międzynarodowych dokumentów normatywnych, ale przede wszystkim także wydawanych przez organizację amerykańską. Z materiałoznawczych źródeł, zawierających dane w dużej mierze opierające się na normach godne polecenia są – dostępne na CD – **Leksykon Materiałoznawstwa** oraz **Key to Steel**, a także **Key to Metals** – nowa baza danych, która udostępniana będzie on-line w BG AGH i sieci uczelnianej od maja 2014.

Znajomość ekonomicznego, technicznego i społecznego znaczenia norm i normalizacji, jak i korzyści, jakie przynosi ich stosowanie, staje się niezbędną nie tylko dla przyszłych inżynierów lecz także menadżerów, naukowców i wykwalifikowanych pracowników¹. PKN – realizując strategię dotyczącą edukacji normalizacyjnej – wprowadził nowe zasady współpracy ze szkołami wyższymi, mające na celu kształtowanie świadomości w zakresie normalizacji,

w tym przygotowania przyszłych absolwentów szkół wyższych do udziału w pracach normalizacyjnych na szczeblu europejskim i międzynarodowym oraz uwzględniając ważny interes społeczny, jakim jest upowszechnianie informacji normalizacyjnej². Na podstawie zawartej umowy dwustronnej Polski Komitet Normalizacyjny bezpłatnie przekazuje do BG AGH zbiór aktualnych Polskich Norm oraz udziela rabatu całej Uczelni na zakup norm i innych wydawnictw PKN. Dwa podstawowe wymogi stawiane przez PKN uczelniom wyższym, które chciałyby uzyskać dostęp do Polskich Norm to wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji zgodnie z wymaganiami normy PN-ISO/IEC 27001:2007 oraz

for. Z. Sulima

wprowadzenie do programu studiów przedmiotu „Normalizacja”. Polskie Normy chronione są prawem autorskim jak utwory literackie, a autorskie prawa majątkowe do nich przysługują Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu. W celu ochrony informacji stanowiącej własność PKN Punkt Informacji Normalizacyjnej BG AGH wdrożył, utrzymuje i doskonali System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji (SZBI) zgodny z wymaganiami normy PN-ISO/IEC 27001:2007. W związku z wprowadzeniem koniecznych zabezpieczeń dostęp do zbioru norm elektronicznych możliwy jest wyłącznie na miejscu w Czytelni Norm, na terminalach komputerowych, bez możliwości kopiowania i przesyłania plików oraz jakiegokolwiek zdalnego dostępu. Akademia Górniczo-Hutnicza spełniła także drugi z koniecznych warunków, jakim jest wprowadzenie do programu studiów przedmiotu obejmującego zagadnienia normalizacji. Przedmiot „Zintegrowane Systemy Zarządzania”, który został zakwalifikowany przez PKN jako speł-

niający wymogi Polityki Edukacyjnej 2012 realizowany jest na Wydziale Odlewnictwa AGH. Na mocy umowy o współpracy ze szkołą wyższą, podpisanej w 2011 roku pomiędzy Prezesem PKN, a Rektorem AGH, istnieje możliwość wykonania wydruku fragmentów norm elektronicznych lub kserokopii fragmentów norm papierowych dla pracowników i studentów AGH. Prawo to przysługuje w uzasadnionych przypadkach i jedynie na potrzeby dydaktyczne i naukowe. Kopie fragmentów norm wykonywane są wyłącznie na miejscu, zaś Biblioteka prowadzi ich wewnętrzny rejestr.

Realizacja zamówień na Polskie Normy za pośrednictwem PIN gwarantuje wydziałom i katedrom AGH 25 proc. rabatu. Z ko-

lei zamówienia na normy zagraniczne i wydawnictwa organizacji normalizacyjnych pozwalają ograniczyć do minimum formalności oraz czas oczekiwania na dokumenty. Wszelkie zapytania w sprawie dostępności norm oraz zamówienia na normy polskie i zagraniczne można dostarczać bezpośrednio do Czytelni lub drogą mailową na adres: normy@bg.agh.edu.pl.

Agnieszka Podrazik
Biblioteka Główna AGH

- 1 *Strategia PKN dotycząca edukacji normalizacyjnej* [online]. 2014 [dostęp: 2014-03-03]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pkn.pl/sites/default/files/strategia_edukacji_normalizacyjnej.pdf
- 2 *Polityka Edukacyjna 2012 Polskiego Komitetu Normalizacyjnego* [online]. 2014 [dostęp: 2014-03-03]. Dostępny w World Wide Web: http://pkn.pl/sites/default/files/polityka_edukacyjna_2012.pdf